

сукупності дає нам надії сподіватися, що в майбутньому медіація стане реальним способом урегулювання більшості конфліктів і як наслідок підвищить економічну привабливість України так, як забезпечить сприятливе юридичне поле для врегулювання господарських спорів.

Сутність медіації полягає в тому, що сторони самостійно визначають посередника, який організовуючи переговори між ними і активно приймає участь у них, допомагає їм досягнути взаємовигідного рішення з метою вирішення спору. Медіація відрізняється від інших способів, у тому числі від третейських судів тим, що посередник не визначає хто із сторін конфлікту є правий, а хто ні, не виносить для сторін обов'язкового рішення та не примушує їх до досягнення угоди. Таким чином медіація має наступні ознаки: 1. автономія волі сторін у виборі посередника, в обговоренні доказів один до одного, у відпрацюванні взаємовигідного рішення; 2. медіатором може бути тільки нейтральна особа, яка не є учасником спору; 3. медіатор створює заспокійливі та конструктивні обставини на перемовинах, спрямовує та пом'якшує дискусію. Ця ознака є однією з найважливіших оскільки відображає сутність посередництва і ту роль медіатора у перемовинах за його участю; 4. посередництво передбачає пошук взаємовигідного рішення, тому не тільки медіатор, але й сторони спору мають пропонувати свій вихід із конфліктної ситуації; 5. процедура медіації може бути припинена, сторони завжди можуть відмовитися від посередництва і звернутися у державний або третейський суд. Не перебільшуючи роль медіації до її переваг можна віднести наступне: оперативність у вирішенні спорів; мобільність; спрощена процедура розгляду спору; конфіденційність діяльності медіатора; економія грошових витрат; можливість відмовитись від медіації та звернутися в суд; психологічний комфорт учасників спору; збереження майбутніх партнерських відносин, тощо. Наявність альтернативних способів вирішення правових, економічних спорів розширює та доповнює механізм правового захисту порушених прав. Можна погодитися з твердженням, що й до альтернативного розгляду спорів необхідно відноситися як до системи яка існує паралельно з офіційним правосуддям. Мета медіатора – привести сторони до угоди. Він не приймає за своїх клієнтів рішень, а допомагає їм прийти до них, а хто, як не адвокат справився з цим якнайкраще. Адвокатура — це правова інституція, яка виконує важливу суспільну функцію, що полягає в захисті прав, свобод та законних інтересів громадян, як на судовому, так і на досудовому врегулюванні спорів.

Отже, з огляду на вищесказане, медіація в Україні є необхідним етапом переходу до кращих світових традицій. Цей інститут дасть можливість не лише сторонам розв'язати їхній конфлікт на взаємовигідних умовах, водночас не втрачаючи партнерських відносин, а й розвантажить суд від величезної кількості справ. На нашу думку, хто, як не адвокати повинні займатись позасудовим врегулюванням спорів. Адже, саме вони володіють необхідними знаннями та навичками, які можуть допомогти їх клієнтам досягти необхідних результатів. Тому по-перше, потрібно лише збільшувати кількість професійних медіаторів, за допомогою запровадження нормативно-врегульованої системи навчання. По-друге обов'язковим є прийняття закону, який би регулював процедуру здійснення позасудового врегулювання спору, права та обов'язки медіатора та сторін у справі, вказував на вимоги, які покладаються на осіб, які мають бажання стати медіаторами. По-третє, це безпосереднє підтвердження особою її права на здійснення такої діяльності. Адже, всі ці важливі знання особа дійсно повинна вміти застосовувати на практиці. По-четверте, держава повинна проводити відповідні заходи, які б давали можливість суспільству знати про таку сферу та використовувати її в своїй практиці.

Інститут медіації має посісти чільне місце у вітчизняній системі права, чим сприятиме наближенню українського судочинства до європейських стандартів демократії, а інститут адвокатури повинен відігравати найважливішу роль у вирішенні цього завдання.

Римар Ю.М.

*студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА НЕВИКОНАННЯ АДВОКАТСЬКИХ ЗАПИТІВ

Формування правової держави і громадянського суспільства в Україні неможливо без створення гарантій захисту прав та законних інтересів людини та громадянина, без

забезпечення умов для ефективного функціонування такого специфічного демократичного інституту, як адвокатура.

Розглядаючи як основу адвокатської діяльності Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» на перший погляд може здатися, що він врегульовує питання адвокатських запитів із необхідним рівнем однозначності та забезпечує реальне право адвоката збирати у такий спосіб необхідні відомості для надання правової допомоги. Проте, при уважному аналізі даного закону, можна сказати, що прийнята у ньому регламентація не в змозі якісно вирішити проблеми невиконання вимог адвокатських запитів.

Окрім загального посилення в статті 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» на існування права адвоката робити відповідні запити, статтею 24 цього ж Закону визначається поняття адвокатського запиту, строків надання на нього відповідей, а також обсягу інформації, що має надаватися. Зокрема, встановлюється, що відповіді на адвокатські запити мають надаватися не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання такого запиту, а в окремих випадках, коли надання відповіді стосується значного обсягу інформації, – строки надання відповіді можуть бути продовжені до двадцяти робочих днів. При цьому також встановлюється, що на адвокатські запити надається тільки та інформація та копії документів, які не відносяться до інформації з обмеженим доступом.

Проте, згідно статті 21 Закону України «Про інформацію», до інформації з обмеженим доступом відноситься конфіденційна, таємна та службова інформація. При цьому, конфіденційною інформацією є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою.

З цього випливає, що створити умови, за яких цілком законно можна відмовити адвокату у наданні конкретної відповіді на його запит, – на сьогоднішній день зовсім не складно, адже, якщо інформація не відноситься ані до таємної, ані до службової, то під ознаки конфіденційної інформації вона потрапляє майже завжди.

Зрештою, зазначені положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», в частині реалізації права на адвокатські запити, майже повністю відтворюють ті ж самі гарантії, що у Законі України «Про доступ до публічної інформації», зокрема, в статтях 20 та 21, щодо строків надання відповіді на запит, а також щодо того, що виготовлення копії документів обсягом більше десяти сторінок здійснюється на платній основі. Також варто зазначити, що в частині обов'язковості відшкодування фактичних витрат при копіюванні та друку відповідних копій документів, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не встановлює будь-яких відмінностей між адвокатами, які надають правову допомогу на підставі угоди та адвокатами, які діють на підставі Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Таким чином, можна констатувати, що право адвоката збирати необхідні відомості шляхом направлення відповідних запитів, наразі, нічим не відрізняється від тих гарантій та засад, на яких збирати таку, чи будь-яку іншу інформацію може будь-яка інша особа. Відповідно, закріплення у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» окремих положень про адвокатські запити не створює для адвокатів будь-яких окремих та спеціально захищених чи гарантованих професійних прав на отримання інформації.

До прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у професійних адвокатських колах, часто звертали увагу на те, що адвокат є спеціальним суб'єктом інформаційних відносин, обсяг прав та гарантій для якого при отриманні відповідної інформації має бути більшим, ніж для інших суб'єктів. При цьому, наголошувалось, що особливість статусу адвоката як суб'єкта інформаційних відносин визначається як особливим механізмом набуття такого статусу, так і спеціальним механізмом впливу чи реагування на допущені порушення чи зловживання правами, – притягнення до дисциплінарної відповідальності, включно із можливістю позбавлення права на зайняття адвокатською діяльністю. Окрім того, не варто забувати, що основоположним у діяльності адвокатури є принцип довіри до цього інституту як з боку безпосередніх клієнтів, так і з боку суспільства в цілому.

У зв'язку із цим, чисельними законопроектами про адвокатуру передбачалось, що адвокат має право запитувати та отримувати відомості чи документи, або їх копії від органів державної влади, місцевого самоврядування та юридичних осіб безперешкодно та безкоштовно.

Окремими законопроектами обов'язковість надання відповіді на запит адвоката, разом із копіями відповідних документів, пропонувалось поширити також і на запити, що адресуються фізичним особам.

В цілому, доречно було б закріпити, що право адвоката на отримання інформації, у тому числі шляхом надсилання адвокатських запитів, має регулюватися виключно Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та не може бути обмежено або змінено будь-яким іншими нормативно-правовими актами. Надання інформації має здійснюватись без будь-яких обмежень, та на тих самих засадах, що і надання інформації на запити суду, прокуратури та правоохоронних органів. Відмова у наданні інформації на запит адвоката можлива лише тоді, коли у наданні такої інформації може бути відмовлено суду, прокуратурі та правоохоронним органам.

Очевидно, що сам факт існування таких проблемних питань поміж осіб, які надають правову допомогу на професійній основі, навряд чи свідчить про наявність, або хоча б створення законодавчих передумов для дії високопрофесійної, незалежної та ефективної адвокатури в Україні.

Серебряк І.В.

студент 2-го курсу факультета адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

СТАНОВЛЕНИЕ МОНОПОЛИИ АДВОКАТУРЫ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ПРАВОСУДИЯ: ПЛЮСЫ И МИНУСЫ

В Украине адвокатура уже довольно давно настаивает на повышении профессионализма представителей в судах путем установления исключительного права адвокатов на такое представительство, то есть введение так называемой адвокатской монополии. Первый шаг в этом направлении был осуществлен в рамках уголовного судопроизводства ещё в 2012 году. Принятые тогда изменения в законодательстве установили, что только адвокат может быть защитником подозреваемого или обвиняемого. Тогда как до этих изменений такую функцию мог осуществлять любой специалист в области права.

Очень важным и спорным событием стало принятие закона «О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно правосудия)», который вступил в силу 30 сентября 2016 года. Анализ публикаций и обсуждений проекта показал, что наиболее дискуссионным в вопросе реформирования адвокатуры является положение законопроекта о том, что «исключительно адвокат осуществляет представительство другого лица в суде, а также защиту от уголовного обвинения» (Закон Украины «О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно правосудия)» // Ведомости Верховной Рады - 2016 - №428 - стр. 532). Именно эта норма, с легкой руки некоторых критиков, получила название «адвокатская монополия».

Главная цель указанной новации заключается в профессионализации правовой помощи. Об этом ярко свидетельствует введение в ч. 1 ст. 59 Конституции Украины слова «профессиональную», то есть устанавливается право каждого не просто на правовую помощь, а именно непрофессиональную правовую помощь. Это значит, прежде всего, что государство берет на себя обязанность обеспечить любому, кто будет в этом нуждаться, предоставление правовой помощи на профессиональной основе специалистом, для которого этот вид деятельности является основным.

Монополия адвокатов, учитывая опыт мирового адвокатского сообщества касательно её внедрения в систему правосудия, в теории, может иметь положительный эффект гарантировать качество правовых услуг, однако в современных украинских реалиях она вряд ли приведет к позитивным изменениям. Эта статья делает попытку мотивированно объяснить причину такого неутешительного прогноза при помощи определения плюсов и минусов столь актуальной проблемы.

В первую очередь следует отметить аргументы сторонников введения адвокатской монополии. Главным из них, бесспорно, является очищение судов от некомпетентных юристов. Учитывая то, что основной задачей данного процесса является именно предоставление адвокатам исключительного права на защитную, представительскую и прочую правовую